سخن سردبیر

به نام خداوند جان و خرد

گیلان، نگین سرسبز وطن و محل بارش باران رحمت الهی، از دیرباز خاستگاه زندگی، اندیشه و زیبایی بوده و هست. اقلیم پرباران گیلان نه‌تنها در طبیعت، بلکه در تاریخ و فرهنگش نیز جاری و جوشان است و در هر فصل از این تاریخ کهن، نقش زن گیلانی چون نغمه‌ای آرام و استوار، در تار و پود حیات اجتماعی و فرهنگی این دیار تنیده شده‌است. زنانی که در سکوت شالیزارها بذر امید کاشته، در جنب‌وجوش بازارها اقتصاد خانواده و جامعه را استوار ساخته، در آغوش خانه‌ها فرهنگ مهر و بردباری را پرورده و در عرصه اندیشه، شعر و هنر، افق‌های تازه‌ای از خودآگاهی و پایداری گشوده‌اند.

شماره‌ای که پیشِ روی شماست، حاصل هم‌اندیشی و تلاش شماری از پژوهشگران، نویسندگان و دلبستگان فرهنگ گیلان است؛ کوششی برای بازخوانی و بازنمایی نقش زنانی که در متن زندگی حضور پررنگی داشته‌اند، اما در روایت‌های تاریخی اغلب در حاشیه مانده‌اند. این مجموعه می‌کوشد تا با تکیه‌بر اسناد تاریخی، روایت‌های شفاهی و تحلیل‌های فرهنگی، تصویری روشن‌تر از جایگاه زنان در شکل‌گیری هویت تاریخی و اجتماعی گیلان ارائه دهد.

دست اندکاران این شماره بر آنند تا به بانگ بلند اعلام کنند که بازخوانی تاریخ گیلان، بدون شنیدن صدای زنان، اقدامی ناقص و تک‌بعدی خواهد بود. زیرا در پسِ روایت‌های رسمی، صداهای خاموش و چهره‌های ناپیدایی نهفته است که حیات فرهنگی و اجتماعی این سرزمین را تداوم بخشیده‌اند. آنان که نامشان در صفحات تاریخ کمتر آمده، اما حضورشان در حافظه جمعی مردمان گیلان، همچون نسیم شمال، همواره جاری و زنده است.

تاریخ گیلان گواه است که زنان این دیار در تمامی ادوار ـ از جنبش‌های اجتماعی و سیاسی گرفته تا عرصه‌های آموزشی، هنری و اقتصادی ـ نقشی فعال و تعیین‌کننده ایفا کرده‌اند. زنان گیلانی از بانوان پیشگام در جنبش‌های محلی و ملی گرفته تا فرهیختگانی

[Downloaded from journal.isihistory.ir on 2026-10-12]

[DOI: 10.61882/islamhistory.1.55.5]

که در عرصه‌های علمی و فرهنگی نامی ماندگار برجای گذاشته‌اند، همگی نشان داده‌اند که زن گیلانی نه‌تنها همواره در کنار مردان ایستاده است، بلکه خود سازنده و آفریننده تاریخ این سرزمین بوده است.

امید است که این شماره بتواند زمینه‌ای برای گفت‌وگو و پژوهش‌های بیشتر در حوزه مطالعات زنان، فرهنگ بومی و تاریخ اجتماعی گیلان فراهم آورد و گامی کوچک در مسیر پاسداشت و بازآفرینی نقش زنانی باشد که با صبر، دانایی و عشق، همواره میان خاک و افق، پیوندی جاودان برقرار کرده‌اند.

در پایان، لازم می‌داند از همه استادان، پژوهشگران و همراهانی که در این همایش مشارکت کرده و در گردآوری و تدوین این مجموعه ما را یاری کرده‌اند، سپاسگزاری نماید؛ به‌ویژه از بانوان پژوهشگر و الهام‌بخشی که در هر عصر و زمان، معنای راستینِ «بودن» را با حضور مؤثر و آگاهانه خود به تصویر کشیده‌اند.

سید احمدرضا خضری

[Downloaded from journal.isihistory.ir on 2026-10-12]

[DOI: 10.61882/islamhistory.1.55.5]